

De bewogen geschiedenis van het **Vuur**

De kleinste vuurtoren van de Waddeneilanden staat op het hoogste punt van Friesland en vormt daardoor ondanks de geringe afmetingen toch een markant herkenningspunt.
Foto: Bas Arens.

MARIJKE HESSELING EN BAS ARENS

Aan uit, aan uit... Vanaf het hoge Vuurboetsduin zwaait het licht van de Vlielandse vuurtoren over de wijde omgeving. Lastig voorstelbaar, dat hier ooit het zand over een kale vlakte stoof. Maar door datzelfde zand werd het Vuurboetsduin zo hoog. Het is nu een toeristische trekpleister van formaat en wordt ook nog gebruikt voor de levering van drinkwater.

Een waakzaam oog kijkt uit over de Wadden. Twee seconden aan, twee seconden uit. Het licht van de vuurtoren op het Vuurboetsduin schijnt elke nacht. Sinds 1978 gebeurt dat volautomatisch.
Foto: Marijke Hesseling.

Wie het Vuurboetsduin, net ten zuidwesten van het dorp Oost-Vlieland, beklimt, heeft een prachtig uitzicht over de oostkant van Vlieland en kan de Waddenzee én de Noordzee bewonderen. Met een hoogte van 45 meter vormt het duin bij uitstek een markeringspunt in het Waddengebied. De top behoort zelfs tot de hoogste van Neder-

land: alleen de binnenduinrand van Schoorl en Bloemendaal en de zeereep van Zuid-

Walcheren reiken ook zo ver de hemel in, of nog hoger. Ooit brandde hier bij nacht een kolenvuur om de ligging van Vlieland aan te geven. Dat verklaart de naam Vuurboetsduin. In 1836 werd een stenen toren van ongeveer vijftien meter hoog op het duin gebouwd en maakte het kolenvuur plaats voor een olielamp. Pas veel later, in 1886, werden er vijf lichtwachters aangesteld

en werden er twee woningen op het duin gebouwd.

Rond 1900 werd de oude stenen vuurtoren vervangen door een deel van een gietijzeren vuurtoren uit IJmuiden. In 1918 kreeg Vlieland als laatste gemeente in Nederland elektriciteit en kon de olielamp worden vervangen door een gloeilamp. Het licht brandde de eerste vijftien jaar als een vaste lichtbundel. Sinds 1934 gaat het licht twee seconden aan en twee seconden uit. De lichtwachters vertrokken in 1978.

Opgehoogd door de wind

Euwenlang had de kust van Vlieland te kampen met grootschalige kustafslag. Zo lag er tot in de 18e eeuw aan de westkant van Vlieland, waar nu de Vliehors ligt, een duingebied en een dorp, dat in 1736 aan de golven ten prooi is gevallen. Vanuit de afgeslagen kust blies de wind gigantische hoeveelheden zand oostwaarts en ontstonden er grote zandverstuivingen. Overbegrazing en de konijnen, uitgezet voor de jacht in de duinen, hielpen daarbij een handje. Door de kustafslag en de extreme verstuiving bewoog het hele eiland oostwaarts. Ook de rest van het Nederlandse kustgebied werd geteisterd door verstuivingen, maar die waren niet zo grootschalig als in het extreem kalkarme zand van Vlieland (net als het zand op Terschelling en in de Schoorlse duinen). Daarvan getuigen de vele loopduinen in deze

boetsduin op Vlieland

gebieden, die wijzen op een oorsprong waar begroeiing vrijwel geen rol speelt. Een vorm van verwoestijning dus.

Zo ontstond ook het Vuurboetsduin. Doordat dit duin dicht aan het dorp Oost-Vlieland grensde, bedreigde het stuivende zand het dorp. Met man en macht probeerden de Vlielanders dan ook de verstuivingen te stoppen door het duin dicht te planten. De uit het westen aanstuivende zandkorrels dwarrelden neer in de vegetatie en zo groeide het duin de lucht in.

Van kaal zand naar dennenbos en loofbos

Inmiddels is een groot deel van het duin bedekt met naaldbos. Vanaf 1900 begon eerst Rijkswaterstaat en daarna Staatsbosbeheer met het planten van naaldbomen om de verstuivingen te beteugelen. De eerste bomen werden geplant in het huidige Bomenland, een bos aan de westkant van het eiland. Om de verplaatsing van duinen (en daarmee het hele eiland) tegen te gaan, gebruikten de planters een bijzondere techniek: elke boom werd geplant met een stuk natte turf. Dat werkte. Vlieland heeft van de Nederlandse Waddeneilanden naar verhouding het meeste bos.

Het nadeel van naaldbossen is dat deze een enorme hoeveelheid grondwater verdampen en daardoor verdroging van het duinlandschap veroorzaken. Daarom wordt het naaldbos nu omgevormd tot een meer gemengd bos. Ook wordt er lokaal naaldbos verwijderd, zoals uit het Bokkendal, een vallei aan de noordkant van het Vuurboetsduin die zijn naam dankt aan de bokken die vanwege hun stank uit het dorp daarheen verbannen werden. De resultaten van dit omvormingsbeheer zijn duidelijk zichtbaar. Aan de Zuidkant van het Vuurboetsduin is het

naaldbos een paar jaar geleden al voor een groot deel gekapt.

De grote hoogte van het Vuurboetsduin is niet alleen handig als uitkijkpost, maar dient ook de watervoorziening. In het Bokkendal wordt drinkwater opgepompt uit de zoetwaterbel die zich onder het eiland bevindt. Het opgepompte water wordt gezuiverd in een zuiveringsgebouw op het Vuurboetsduin. Vanwege de ligging van het gebouw op 38 meter hoogte kan het water onder vrij verval via de waterleidingen naar de bewoners stromen.

Zo draagt een stukje rampspoed uit het verleden bij aan het welzijn van bewoners in het heden.

MARIJKE HESSELING, BACHELOR ANIMAL & WILDLIFE MANAGEMENT.

BAS ARENS, BUREAU VOOR STRAND- EN DUINONDERZOEK EN ADVISEUR VAN STICHTING DUINBEHOUD.

Wonen op een Waddeneiland brengt risico's met zich mee. In het verleden kon je huis verzwolgen worden door het water, maar ook door het zand. Het Vuurboetsduin vormde een serieuze bedreiging voor het nabijgelegen dorp. Foto: Sytske Dijkse / Foto Fitis.

Grote delen van Vlieland zijn bedekt met naaldbos. Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer plantten de bomen om het stuivende zand vast te leggen. Foto: Sytske Dijkse / Foto Fitis.

